

dr hab. Marek Rembierz

Uniwersytet Śląski w Katowicach

**Recenzja pracy doktorskiej mgra Przemysława Bukowskiego
„Aksjologiczne podstawy rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa
Schelera i Józefa Tischnera” (Kraków 2019).**

Promotor rozprawy: dr hab. , prof. UPJPII Jarosław Jagiełło

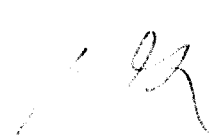
Decyzją Rady Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie otrzymałem w celu sporządzenia recenzji rozprawę doktorską mgr. Przemysława Bukowskiego, która przygotowana została pod kierunkiem dr. hab., prof. UPJPII Jarosława Jagiełły.

Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, a w szczególności seminarium doktoranckie, które prowadzi dr. hab., prof. UPJPII Jarosław Jagiełło, to środowisko intelektualne jak najbardziej kompetentne i sprzyjające rozwijaniu rzetelnego namysłu nad rozumieniem osoby ludzkiej w filozofii, sprzyjające podejmowaniu badań porównawczych nad relacjami między koncepcjami filozoficznymi i etycznymi różnych myślicieli, którzy rozwijają antropologię filozoficzną. Recenzowana rozprawa lokuje się w obszarze analiz aksjologii i antropologii filozoficznej.

Zamierzeniem badawczym przedłożonej do recenzji rozprawy doktorskiej, na co trafnie wskazuje jej tytuł, jest – prowadzona z punktu widzenia zainteresowań badawczych antropologii filozoficznej – analiza aksjologicznych podstaw rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera. O myśli filozoficznej Józefa Tischnera słusznie rzecz można, że jest myślą stanowiącą cenne dziedzictwo polskiej filozofii, którą można i należy zestawiać i niejako konfrontować z myślą znaczących filozofów, zwłaszcza tych, do których on sam nawiązywał, z których koncepcjami podejmował dyskusję. Do takich filozofów z pewnością zalicza się Maks Scheler.

Mgr Przemysław Bukowski wykazał się umiejętnością odpowiedniego doboru ważnej i stawiającej wysokie wymagania problematyki badawczej, jaką są podstawowe zagadnienia filozofii człowieka w ujęciu Maksa Schelera i Józefa Tischnera.

W rozprawie przekonująco i interesująco wykazano, że wskazana w tytule i stanowiąca przedmiot badań problematyka aksjologicznych podstaw rozumienia osoby ludzkiej w filozofii

Maksa Schelera i Józefa Tischnera jest warta współcześnie podejmowanych analiz, sięgających też do analiz aksjologicznych jak i studiów historycznofilozoficznych. Chodzi tu bowiem o problematykę filozoficzną, której nie wystarczy ująć tylko historycznie, ale – na podbudowie solidnych badań historycznofilozoficznych, aby „nie wyważać otwartych drzwi” – warto ją podejmować z odniesieniami do obecnie toczonych debat m.in. kognitywistycznych, w których rozpatruje się problematykę osoby i jej świadomości.

To ważne, iż w ujęciu komparatystycznym pisze się interesującą rozprawę doktorską o problematyce znajdującej się w centrum myśli filozoficznej profesora (i dziekana) papieskiej *Almæ Matris* w Krakowie, profesora przez wiele lat współtworzącego jej naukowy profil zwłaszcza w zakresie aksjologii i filozofii człowieka, to bardzo ważne, że czyni się to właśnie w jego własnym ośrodku i – co należy też odnotować – pod kierunkiem jednego z jego uczniów i współpracowników, czyni się to na bliskim mu intelektualnie seminarium z antropologii filozoficznej. Ten doktorat to twórcze podjęcie i rozwinięcie dziedzictwa myśli Józefa Tischnera w tym ośrodku akademickim i filozoficznym, który on współtworzył. Ta sytuacja sprawia, iż tym bardziej nasuwają się pytania o to, jak Józef Tischner oceniałby przedłożoną do recenzji pracę? Jakiej jej walory mógłby dostrzec i zaakcentować, a na jakie jej słabości wskazałby on w pisanej przez siebie recenzji? I jak ogólnie oceniałby on rozprawę doktorską promowaną przez dr. hab., prof. UPJPII Jarosława Jagiełłę, rozprawę przygotowaną pod kierunkiem jednego z pierwszorzędnych znawców myśli filozoficznej Józefa Tischnera i jednego z kontynuatorów prowadzonych przez niego badań? Te pytania niejako narzucają się przy okazji pisania tej recenzji. Na marginesie nasuwa się propozycja, aby zebrać, zbadać i opisać recenzje, które wyszły spod pióra Józefa Tischnera.

Od autora rozprawy doktorskiej – zgodnie z tradycyjnymi wymaganiami akademickimi – oczekuje się, że dokona on w przedkładanej przez niego dysertacji gruntowanej, rzetelnej, wielostronnej i interesującej analizy obranej przez niego – mającej wiele wątków – problematyki, że będzie opierał się na odpowiednim materiale źródłowym i wesprze swe wywody na reprezentatywnej, dobrze wyselekcjonowanej literaturze przedmiotu.

Lektura recenzowanej rozprawy pozwala stwierdzić, iż mgr Przemysław Bukowski wywiązał się z tego zadania w sposób wysoce zadowolający, w sposób wyróżniający się. Autor konsekwentnie przeprowadza pogłębione analizy obranych na warsztat badawczy treści, z którymi zmagali się Maks Scheler i Józef Tischner.

Struktura pracy doktorskiej jest poprawna. Autor zaproponował przejrzystą systematyzację rozpatrywanej problematyki. W rozprawie dokonano trafnego określenia podjętych problemów badawczych, zaprezentowano pogłębione i interesujące dociekania,

zaproponowano własne interpretacje rozpatrywanych kwestii. Autor recenzowanej rozprawy doktorskiej przedstawił interesującą próbę rekonstrukcji i analizy aksjologicznych podstaw rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera.

W wywodach – co stanowi ich walor – Autor nie stroni od wyprowadzania własnych wniosków, które bywają formułowane dość zdecydowanie i prowokują do namysłu. Wywody Autora cechują się dociekliwością i „deliberatywnością”, skłaniają bowiem do dalszej dyskusji nad aksjologicznymi podstawami rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera.

Aby zachować w recenzji również stosowny krytycyzm, to można nadmienić, że pewien niedosyt w zakresie podjętych zagadnień wszakże jest odczuwalny podczas lektury zwłaszcza wówczas, gdy Autor dokonuje ciekawego zestawienia (strony 218-221) i z tego też powodu chciałoby się jeszcze bardziej rozwiniętych ujęć porównawczych (zestawienia i analizy zestawionych ujęć), które są od strony 218, ale to już na kolejną pracę. Są literówki (w tym jedna dość kłopotliwa na stronie 179 zamiast „Oświęcimia” jest „Oświecenia”, co przy pewnych grach słownych wokół słowa „Oświecenie” może ktoś nawet niesłusznie odczytać jako zamierzone, a nie jako przypadkową literówkę). Z obowiązku recenzenckiego muszę wskazać, że w rozprawie warto było odnotować i uwzględnić także wcześniejszą recepcję filozofii Maksa Schelera na gruncie polskiej filozofii o inspiracji chrześcijańskiej, zwłaszcza w tekstach Konstantego Michalskiego (1879-1947) i Józefa Pastuszki (1897-1989), o czym ze znanstwem pisze Czesław Głombik w studium „Początki obecności Maxa Schelera w Polsce” (w: Rekonesanse filozoficzne, Wyd. UMCS, Lublin 1999, s. 97-107); nawiązanie do wcześniejszej recepcji filozofii Maksa Schelera na gruncie polskiej filozofii o inspiracji chrześcijańskiej pozwoliłoby też wskazać – na tym tle – na oryginalność i inne walory podejścia Józefa Tischnera do filozofii Maksa Schelera. Niedosyt budzi też zbyt skąpe nawiązanie do wartościowego poznawczo dorobku Promotora rozprawy doktorskiej, Jarosław Jagiełły, a ten dorobek ze względów merytorycznych (a nie uprzejmościowych) powinien być o wiele bardziej przywołany i włączony w dyskusję skupioną na problematyce antropologicznej.

Dzięki wnikliwej rekonstrukcji i rzetelnym analizom aksjologicznych podstaw rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera zawartym w recenzowanej pracy otwiera się pole do prowadzenia dalszych dyskusji i nasuwają się też różnego rodzaju wątpliwości i pytania wobec idei i tez formułowanych przez Maksa Schelera i Józefa Tischnera.

Dalszego, doprecyzowującego przedyskutowania zdają się wymagać jeszcze niektóre zapatrywania i stwierdzenia zawarte w rozpatrywanej myśli filozoficznej, aby uniknąć

3 K

ewentualnych nieporozumień interpretacyjnych i możliwie trafnie uchwycić intencję autorską Maksa Schelera i Józefa Tischnera. To zadanie, które warto kontynuować w serii artykułów po doktoracie.

Na podstawie lektury pracy można przyjąć, iż jej Autor w dużej mierze akceptuje stanowisko wypracowane przez Józefa Tischnera, aż korci więc, aby – dla poszerzenia pola filozoficznych dociekań i zarazem wzmocnienia argumentacji, wypracowania bardziej jeszcze dojrzałych koncepcji, zwłaszcza w zakresie pryncypialnie i zobowiązująco brzmiących „aksjologicznych podstaw” – Autorowi zaproponować „eksperyment” przeprowadzenia radykalnej dekonstrukcji stanowiska wypracowanego przez Józefa Tischnera, wychwycenia ukrytych słabości w przyjętych przez niego założeniach i przedzałożeniach oraz niespójności w toku jego argumentacji (przeskoków i ich maskowania).

Konkluzja. Praca doktorska mgra Przemysława Bukowskiego „Aksjologiczne podstawy rozumienia osoby ludzkiej w filozofii Maksa Schelera i Józefa Tischnera” jak najbardziej spełnia ustawowe wymagania stawiane wobec prac doktorskich i może być przedmiotem dalszego procedowania w kolejnych etapach obrony pracy doktorskiej.

Marek Rembierz

